

УДК 392.5:316.361]:911.375.11(477)

Катерина Бех
(Київ)АТРИБУТИКА ВЕСІЛЬНОЇ ОБРЯДОВОСТІ МІСТА:
СЕМАНТИКА І СИМВОЛІКА

У статті розглянуто та розкрито значення й символіку традиційної і нових форм атрибутики весільного церемоніалу в місті. Простежено функціонування традиційних атрибутів залежно від суспільно-політичних і культурних процесів у міському середовищі. Зокрема, у радянський період для використання під час урочистостей було санкціоновано традиційні атрибути – коровай і рушник; у період здобуття незалежності відбулося повернення до широкого використання низки традиційних атрибутів у міському весіллі.

Проаналізовано нові й модифіковані ритуальні компоненти та їхнє виражально-символічне значення при укладанні шлюбу в сучасному місті. Скажімо, на весіллі популярним є обряд «родинного вогнища», який трансформовано до сучасного шлюбного сценарію з традиційної весільної обрядовості, де широко побутували ритуали з використанням свічок і вогню загальною.

Виявлено атрибутивні елементи й обряди з ними, запозичені із західноєвропейської шлюбної культури та адаптовані в сучасному міському весільному церемоніалі. Популярним серед міського населення є використання обручок як символу заручин та пошлюбленості; зокрема, обрядодії, пов'язані з ними, здійснюються на зразок європейського звичаю освідчення та обміну.

У висновках зауважено, що в час динамічних інтеграційно-культурних процесів, які відбуваються головним чином в урбанізованому середовищі, семантика та символіка сучасного комплексу весільної атрибутики міського населення відображає як традиційні уявлення українців, так і виражально-символічне значення обрядових компонентів, притаманних західноєвропейським шлюбним церемоніалам.

Ключові слова: весілля, атрибути, символіка, коровай, торт, рушник, бонбоньєрки, обручки, свічка, «родинне вогнище», «весільна лялька».

The article considers and reveals the meaning and symbolism of conventional and novel forms of urban nuptial ceremony's attributes. It traces the functioning of traditional attributes depending on socio-political and cultural processes in urban environment. In particular, in the Soviet period, such traditional attributes as bread and towel were approved for use during wedding solemnities; and since obtaining the Ukrainian independence, there has been a return to the widespread use of a number of conventional attributes at an urban wedding.

Analyzed are new and modified ritual components, as well as their expressive and symbolic meaning while marrying in a modern city. In particular, at a wedding, there is a popular rite of *familial hearth*, which has been transformed into a modern wedding scenario from the sphere of traditional nuptial ceremonies, among which widely used were the rituals with candles and fire in general used.

Identified are the attributive elements and accompanying rites borrowed from the Western European nuptial culture and adapted to a modern urban wedding solemnity. Popular among the urban population is the use of wedding rings as a symbol of engagement and betrothal; in particular, the ritual actions related to them are carried out on the model of the European custom of declaration of love and exchange of wedding rings.

In the concluding part, it is noted that during the dynamic integration and cultural processes occurring mainly in the urban environment, semantics and symbolism of the modern complex of the urban population's nuptial attributes reflect both traditional views of the Ukrainians and expressive and semantic meanings of the ceremonial components inherent in Western European wedding ceremonies.

Keywords: wedding, attributes, symbols, bridecake, tart, towel, bonbonnieres, wedding rings, candle, *familial hearth*, *wedding doll*.

У сучасному міському середовищі до весільного комплексу церемоніалів, як і в традиційному обряді, входить використання низки атрибутів різного функціонального призначення та смислового навантаження.

Досліджуючи шлюбну обрядовість українців різних періодів і регіонів, науковці не оминали увагою ритуальної атрибутики як обов'язкового складника весілля. Аналіз атрибутивно-виражальних засобів здійснювали такі науковці, як

В. Борисенко [4; 5], О. Курочкін [5; 18], Л. Артюх [2], І. Несен [25] та ін.

Побутування атрибутів і їхнє символічно-сміслові навантаження, як і всіх компонентів весільної обрядовості, змінювалося залежно від суспільно-політичних та культурних процесів. Найпомітніші модифікації весільної атрибутики відбуваються в місті, населення якого завжди має більше міжкультурної взаємодії і швидко підхоплює та адаптує нові святково-обрядові тенденції. Під час упровадження нової обрядовості, головним чином серед населення міста, було мінімізовано побутування на весіллі низки обрядово-символічних елементів, а значну частину виключено з обрядового використання взагалі. Символізму більше надавали новим та рекомендованим до виконання ритуалам, зокрема офіційним актам загальносоюзного значення: урочисте привітання молодих, обмін обручками, згода на шлюб, вручення шлюбного свідоцтва, виголошення привітальних текстів, покладання квітів до визначних місць [20, с. 68]. Водночас, незважаючи на стрімке впровадження нових ритуальних предметів ідеологізованого значення (політична символіка, факел, вітальні листівки), на весіллі зберігалися деякі традиційні атрибути. Зокрема, етнологи М. Гаврилюк та О. Курочкін зауважують про побутування короваю і рушника: зустріч молодих біля входу в обрядове приміщення з короваєм чи тортом на рушнику; ставання молодих на рушник, після чого «молода протягує його ногою», «щоб і інші дівчата виходили заміж»; обсипання молодих зерном і цукерками [10, с. 226].

У період здобуття незалежності відбулося повернення до використання низки традиційних атрибутів на міському весіллі, водночас населення й надалі використовувало в шлюбних урочистостях радянські святкові предмети. Варто зауважити, що від 2000-х в обіг весільної атрибутики залучаються та адаптуються в урбанізованому середовищі нові (запозичені із західноєвропейської святкової культури) церемоніальні предмети, яким надають виразально-символічного значення при укладанні та святкуванні шлюбу.

Із усього комплексу шлюбно-церемоніальної атрибутики одним із найстійкіших залишається головний весільний хліб – коровай, з яким пов'язана низка обрядо-

вих дій, зокрема під час його приготування, прикрашання та обдаровування. Серед етнологів-дослідників є різні концепції про походження цього обрядового хліба. Утім, більшість вважає, що коровай як весільний атрибут символізує достаток, благополуччя й об'єднання нової сім'ї. У традиційній обрядовості українці готовому та прикрашеному хлібному виробові приписували магічно-захисну функцію, а кожен елемент декоративного оздоблення (з тіста та зі свіжих рослин) мав знаково-сміслові значення. Скажімо, наявність певних прикрас мала програмувати майбутнє наречених: птахи в парі – вірність, колосся – достаток, барвінок – життєву силу, калина – любов.

Одним із обов'язкових у загальноукраїнській весільній традиції був обряд випікання (бгання) короваю, регламентований чіткими правилами та символічними діями (запрошення коровайниць, благословення на випікання, змішування тіста, садження в піч тощо). Найурочистішим етапом у системі традиційного коровайного обряду був його розподіл між присутніми, який здійснювали на завершенні основної частини весілля. Зауважимо, що під час обдаровування короваєм вступав у силу закон «дарунок-віддарунок» [2, с. 97]. Кожен гість брав із собою на весілля хлібину й подарунок або гроші, натомість молоді частували їх короваєм. Своє символічно-функціональне значення коровай як головний весільний хліб почав втрачати під час упровадження радянської обрядовості. Наприклад, у міському середовищі коровай використовували з іншою метою – здебільшого як елемент інтер'єру реєстраційної зали, про що вказувалося в офіційних рекомендаціях проведення шлюбних урочистостей. Під час весільного святкування обряд обдаровування короваєм побутував переважно серед мешканців міст, вихідців із сільського середовища. Часткове відновлення використання короваю на міському весіллі спостерігалося в 1980-х роках. В. Борисенко зауважує: «На відміну від 40–60 років, коли коровай на міському весіллі часто заміняли торт, тістечка, нині популярність традиційного атрибута надзвичайно зросла. Коровай випікають у домашніх умовах, замовляють у кафе-кондитерських, у родичів на селі» [4, с. 43]. Водночас низка символічних

дійств, пов'язаних із хлібним атрибутом, не відтворювалася у весільній обрядовості міста: замовляли вироби в пекарнях, не було обряду прикрашання, стійким залишався обряд розподілу та обдаровування короваем гостей під час урочистостей та святкування. Дослідники весільної обрядовості радянського періоду зазначають, що весільним короваем обдаровували гостей у святкових залах Вінниці, Сімферополя, Житомира та інших міст [5, с. 29].

На межі століть коровай продовжував побутувати в міському весіллі з деякими трансформаціями обрядів та новими діями, пов'язаними з ним. Зокрема, наречені почали частувати короваем одне одного перед входом до бенкетної зали (кафе, ресторану). Відбувається це так: батьки після вінчання чи реєстрації зустрічають молоде подружжя, вітають та благословляють короваем або хлібом із сіллю; наречені від цього короваю відламують (або відкушують) шматочок, макають його в сіль і частують одне одного. Уважається, що так вони вперше й востаннє «солять» одне одному в подружньому житті. Усі присутні при цьому закликають молодих якомога більше насолити, щоб потім жити в мирі та злагоді. Звичаю взаємного частування надають символічного значення – від цього моменту подружжя буде споживати спільний хліб, отже, у них усе стає спільним [39]. Поряд із таким варіантом відомий інший, коли замість солі використовують мед, що, як зауважує У. Мовна, вважається універсальним символом солодкості із цілим «віялом» позитивних конотацій – наділенням здоров'я, багатства, щасливого подружнього життя [23, с. 779]. Основні дії, пов'язані з розрізанням та обдаровуванням короваю, відбуваються наприкінці весільного дня.

Відомо, що в традиційній весільній обрядовості українців побутувало кілька видів весільного хліба для різного обрядового і знаково-символічного функціоналу. Проте сьогодні, з урахуванням трансформації шлюбних церемоніалів, ці види обрядового печива не передбачені. Використовують лише деяку традиційну випічку під час проведення сучасних стилізованих етновесіль. Заміна дрібної традиційної випічки для запросин на інші атрибути відбулася в період упровадження радянської обрядовості. Зокрема,

замість традиційних «шишок» і калачів для запросин почали використовувати листівки, у яких зазначено час та місце шлюбної події. Таку форму запросин міське населення швидко підтримало: наречені надсилали гостям листівки поштою або передавали через батьків, родичів. Слід зауважити, що в сільській місцевості донедавна одночасно існувало дві форми запрошення: наречені запрошували з листівками й спеціальним весільним печивом. Як весільний атрибут, листівки-запрошення в сучасному міському весіллі широко побутують у різних форматах.

З кінця 1990-х років популярним стає звичай замовлення багат шарових весільних тортів. Спочатку на міському весіллі торт функціонував як доповнення до весільного столу, згодом населення адаптувало європейські й американські церемоніальні дії, пов'язані зі святковим тортом (урочисте винесення в бенкетну залу, розрізування та частування). На сучасному весіллі кондитерський виріб побутує як один з обов'язкових атрибутів. В урбанізованому середовищі весільний торт часто займає місце поряд із короваем. О. Кожолянко, наприклад, зауважує, що коровай залишається стійким у побутуванні, водночас зникає його первісне смислове навантаження та функціональне призначення як головного хліба [16, с. 192]. Натомість символічної значимості набуває святковий торт. У західноєвропейській традиції розрізання торта є кульмінаційним моментом під час святкування весілля; дії ж, пов'язані з ним, мають символічний зміст: наречені разом розрізають весільний торт, що символізує їхню першу спільну роботу як подружжя. Потім молодята з'їдають один на двох шматок десерту. Це означає, що вони здобувають одне щастя на двох, а частування всіх присутніх тортом має примножити щастя молодим; потім вони частують тортом усіх присутніх. Серед європейського населення побутує звичай зберігати (способом заморожування) шматок весільного торта. Його подружжя з'їдає на першу річницю одруження або на хрестинах спільної дитини. Цьому звичаю також надають символічного значення – поїдання весільного торта після тривалого зберігання має забезпечити сім'ї добробут та щасливе життя в майбутньому [14]. Символічного значення надають й елементам оздо-

би: прикрашання голубами чи лебедями є ознакою миру, вірності та відданості, квіти і рослини означають продовження роду, зображення обручок є символом нескінченності й непорушного зв'язку.

У сучасному весіллі містян із традиційних обрядових атрибутів в широкому використанні залишається рушник – символ спільної дороги наречених та єдності подружжя. «Рушник з'єднував родинні стосунки, “стелився життєвою дорогою”, котрою повинні були пройти наречені» [26, с. 551]. Символічне значення як обрядовий атрибут мав не тільки власне рушник; магічно-сакрального значення надавали також його кольоровій гамі та орнаментиці. Дослідниця композиції вишитих виробів А. Селезньова наголошує, що орнаментування та обрядове використання весільних рушників відбувалося за чіткою традиційною системою, пов'язаною із сакральною, символічною та естетичною функціями [35, с. 138].

У традиційній весільній обрядовості рушник використовували в низці обрядів як оберіг та символ єднання; також уважалося, що атрибут має правову силу закріплення шлюбу. Тканий вишитий рушник функціонував під час сватання, заручин, випікання короваю, зустрічі та посаду молодих, обдаровування між родинами наречених. Обов'язково кілька рушників готували для вінчання. Зауважимо, що й сьогодні серед міського населення під час вінчання заведено використовувати вишиті рушники. На вінчальний рушник молоді стають під час звершення Таїнства. У народі вважається, що, стаючи під час вінчання на вишитий рушник, молоді отримують «благословення згори», а збереження його як оберега забезпечить щасливе сімейне життя [15, с. 119]. Спеціальні рушники призначаються для ікон та для зв'язування рук молодих.

Упровадження радянської обрядовості зумовлювало заміну вінчання на урочисту реєстрацію шлюбу, скорочення більшості обрядових дійств, зокрема, виключення з побутування більшості традиційних обрядових атрибутів. Модифікувалося й функціонування вишитого рушника: у цей період в урбанізованому середовищі втрачається його символічно-правовий зміст; основним призначенням виробу стало художньо-естетичне урізноманітнення інтер'єру урочистої зали для реєстрації

шлюбу. Відповідно втрачалось сакральне значення атрибута. Водночас політичною верхівкою було санкціоновано використання короваю та вишитого рушника в кількох нових обрядах: батьки зустрічали наречених із короваєм на рушнику; під час офіційних урочистостей молодим стелити рушник під ноги.

Функціонування вишитого рушника поширене й у сучасному міському весіллі: його використовують під час офіційного засвідчення шлюбу, а також під час проведення адаптованого театралізованого церемоніалу західноєвропейського зразка, зокрема в сценарії включають обрядові дії з ним: ведучий пропонує матерям наречених або свідкам розстелити для наречених рушник, який символізуватиме спільну нову дорогу подружжя [34].

Відомо, що в українській культурі існував звичай приготування нареченою весільних рушників: уважалося, що, вишиваючи рушник, дівчина «програмувала» собі майбутню долю. У місті сучасні наречені замовляють святкову вишивку в майстринь, а отже, сьогодні авторство виробу втрачає свою символічну значимість. Утім, вишивальниці намагаються дотримуватися традиційної весільної орнаментики та її смислового навантаження. На сучасних весільних рушниках зображають Дерево життя як символ роду; виноград, що символізує багате життя та плодючість; калину – символ жіночого здоров'я і краси, подружньої вірності й довголіття; дуб як уособлення чоловічої енергії і сили; мак – символ благополуччя і продовження роду.

Серед пропозицій весільної індустрії є варіанти міні-рушників – це невеликі вироби (завдовжки до 30 см), які імітують традиційні рушники та їхню символічну роль позначення й обдаровування основних учасників обрядових дійств (староста, весільні батьки, хрещені). В урбанізованому середовищі такий формат атрибута є популярним через зручність у використанні. Крім цього, на міні-рушниках вишивають назви обрядових учасників, що, як вважається виробниками та організаторами свята, має сприяти швидшому знайомству двох родин.

У сучасному шлюбному церемоніалі популярним є використання ритуальних свічок як символу домашнього вогнища; поширеним є обряд «родинного вогни-

ща», виконання якого має забезпечити поріднення двох родин. Уважаємо, що цей сучасний церемоніал трансформований та адаптований до сучасного шлюбного сценарію із традиційної весільної обрядовості, у якій побутували ритуали з використанням свічок і вогню загалом. Одним із перших в етнологічній науці на використання вогню у весільній обрядовості звернув увагу М. Сумцов. Досліджуючи використання печі як джерела вогнища у весільній обрядовості, він підкреслив її морально-правове значення – приєднання молодої до родинного вогнища чоловіка, очищення від злих сил [38, с. 92]. У весільній обрядовості використовували й саму піч, яка була не тільки джерелом світла і тепла, а й символізувала домашнє вогнище, неперервність роду. Отже, коли молода вперше приходила в дім молодого, з її голови знімали хустку й клали на піч [43].

Як джерело вогню в традиційній весільній обрядовості широко побутували також свічки. Одним із поширених традиційних атрибутів вогню на весіллі був світильник у вигляді букета з двома свічками для наречених. Цей атрибут (оберіг молодих від злих сил) доручали світильці, і вона мала пильнувати, щоб не погас вогонь протягом усього весілля. Якщо вогонь згасав, то це вважалося поганою прикметою для спільного життя молодих.

На знак поріднення під час зустрічі весільного поїзда жінки обох родин тулили до купи запалені свічки. Головними учасниками «злучення свічок» могли бути й хрещені батьки наречених або жінки-свашки. Дії, пов'язані із «злученням свічок», мали сприяти об'єднанню представників різних родин, утворенню єдиного домашнього вогнища, що оберігає молоде подружжя від розлуки та зради. Символічне значення свічки на весіллі описує Т. Пархоменко: «Свічку наділяли доленосною функцією, від полум'я якої залежало майбутнє життя подружжя. Ритуал “злучення свічок” підсилювала магія слова. Разом з тим не варто обмежувати функціональне призначення свічки лише очисною символікою – її встромляння в хліб, яким опікується світилка; прикрашання коровайних шишок – все це було пов'язане з ідеєю родючості» [29, с. 90].

На заміну традиційним обрядам зі свічками на весіллі запроваджувалися

нові – у середині 1970-х років було введено урочисте запалення свічки, пізніше факела чи смолоскипа. Процес запалення вогню мав насамперед емоційне значення і сприяв створенню урочистої та святкової атмосфери. Використання таких світильників було обов'язковим під час реєстрації шлюбу. Факел (смолоскип, факел-чашу) запалювали від Вічного вогню монумента Героїв чи Братської могили, вшановуючи пам'ять загиблих воїнів. Факел ототожнювали з обеліском Вічної слави, а вогонь утілював славу й безсмертя полеглих захисників. Зазвичай дії з урочистим запаленням вогню нареченими відбувалися у вітальні перед обрядовою залогою [17, с. 46]. За складеним комісією сценарієм, молодих біля чаші-факела зустрічав помічник обрядового старости, підносив нареченим «світильник»; вони запалювали його та проходили до урочистої зали. Частина населення, мотивуючись зниженням естетичної обстановки, взагалі відмовлялася від цього ритуалу. Можна згадати випадок, коли на початку 1980-х років в Києві хотіли відкрити Палац одружень без обрядової чаші-факела. Утім, комісія не дала дозволу, і атрибут було встановлено [41].

На сучасному весіллі, як уже зазначалося, поширеним є обряд «родинного вогнища». Учасниками цього обряду зазвичай є матері та наречена як берегині сімейного вогнища. Сьогодні для цього ритуалу весільна індустрія пропонує спеціальний набір свічок: одна велика – для наречених, дві менших – для матерів. Найчастіше ритуал відбувається на завершення весільного дня: матері одночасно підносять свої запалені свічки до свічки наречених і запалюють її, промовляючи напутні слова для подружжя. В оприлюднених рекомендаціях проведення цього церемоніалу для підсилення магічно-смыслового змісту пропонують використовувати вінчальні свічки батьків та наречених. Протягом подружнього життя для активізації захисної функції атрибута в кожен річний рік жінка повинна із запаленою свічкою обходити весь дім за годинниковою стрілкою, аби щастя та затишок не залишили сім'ї [33].

На сучасному весіллі в трансформованому варіанті побутує звичай обсипання молодих зерном, якому як атрибутивному ритуальному елементу надають оберего-

вої функції. На традиційному весіллі для обсіпання використовували пшеничне й житнє зерно, овес, просо, лляне та конопляне насіння, горіхи [21, с. 79]. Магічно-сакральні дії зі збіжжям виконували під час виїзду з дому, благословення та зустрічі молодих на різних етапах весільного дня, а також з метою забезпечення дороги перед молодими. Загалом усі обрядові дійства обсіпання запрограмовані на щасливе життя молодої сім'ї та продовження роду.

У радянський період обряд обсіпання зерном був одним із небагатьох санкціонованих обрядів весільного сценарію. Обсіпання молодих і присутніх зерном та цукерками здійснювалося здебільшого перед урочистою залю або після реєстрації шлюбу.

У сучасному весіллі урбанізованого населення обряд обсіпання є популярним, а варіанти його виконання мають не тільки традиційні мотиви, а й містять адаптовані елементи західноєвропейського весілля. Залежно від весільного сценарію обсіпання молодих може відбуватися перед входом, де має проходити реєстрація шлюбу, або після того, коли вони виходять з урочистої зали; в інших випадках – після закінчення вінчання, коли наречені виходять із церкви. Найчастіше обрядове обсіпання здійснює весільна мати або хрещена мати; на урбанізованому весіллі цю функцію також можуть виконувати дружки. Серед міського населення відомий звичай, коли при першій зустрічі молода обсіпає зерном молодого. За народними уявленнями наречена має кинути по кілька зерен в усі кишені вбрання нареченого, щоб водилися гроші, за сорочку – щоб був здоровий, за пояс – для продовження роду [24].

У міському середовищі до збіжжя додають монети – «на добробут молодої сім'ї», цукерки – «на солодке життя». Останнім часом у міському весіллі для обряду використовують рис та пшоно, зерном яких прийнято обсіпати наречених у шлюбних церемоніалах європейців і американців. Скажімо, у західноєвропейському весільному сценарії молодих обсіпають рисом чи іншими злаками білого кольору під час виходу із церкви або після проголошення священником їх подружжям.

Новим у міському весіллі українців є запозичений із західної культури звичай

устелявати дорогу нареченим пелюстками квітів. У цьому дійстві беруть участь дівчата-квіткарки (flower-girl); під час святкових церемоній вони йдуть попереду наречених, устеляючи їм прохід пелюстками. Таке дійство символізує квітучу життєву дорогу подружжя.

У традиційному весіллі символічного значення набувала і ємність, що її використовували для обрядового обсіпання. Зазвичай це було сито або решето. В уявленнях українців ці предмети домашнього вжитку є оберегом від нечистого й шкідливого, а прямою функцією сита й решета є просівання борошна та зерна від сміття й галуззя. Саме так, вважається, очищують суміш для обсіпання молодих: відділяють чисте й корисне від шкідливого [36]. Сьогодні зберігається тенденція використання традиційних предметів. Наприклад, весільні салони й фірми пропонують різноманітний вибір декоративних сит. За своїми вподобаннями наречені можуть замовити сито в майстринь, які спеціалізуються на виготовленні весільних аксесуарів.

Обов'язковим атрибутом весілля й подружнього життя загалом є обручки. У сучасній весільній обрядовості українців побутують обручки для заручин та власне весільні (вінчальні).

У традиційній культурі українців етнологами зафіксовано явища, пов'язані з викраданням чи даруванням персня дівчині. Парубки намагалися зняти з пальця дівчини, котра подобалась, обручку (перстень), а згодом повертали нову. Якщо дівчині симпатизував парубок, то вона брала подарунок [18, с. 78]. Замість обручки чи персня викрадали сережки або стрічку. У 1920–1930-х роках заборона використання під час обрядів та носіння подружжям обручок було зумовлено ідеологічною політикою. Зокрема, у листі ЦК ВКП(б) «Про заходи щодо посилення антирелігійної роботи» від 24 січня 1929 року йшлося про необхідність поставити питання про використання ЗАГСу з метою боротьби проти попівщини, церковних обрядів і пережитків дореволюційного старого побуту [28, с. 478]. О. Гуменюк зауважує, що в цей час з побуту містян зникають весільні обручки. У період упровадження «червоних весіль» відмова від обручок була результатом впливу нормалізації суджень насамперед комсомоль-

ських організацій [12, с. 166]. Історичні події 1930–1940-х років викликали необхідність здавати коштовні прикраси для забезпечення базових життєвих потреб. Примусове вилучення в містян цінностей відбувалося в 1932–1934 роках; політична кампанія відома як «вибивання золота» [19, с. 189].

Сьогодні масово побутує запозичений українцями із західної культури звичай робити «пропозицію руки та серця» і при цьому дарувати каблучку з коштовним камінням своїй обраниці. У тематичних молодіжних журналах та інтернет-просторі вміщено багатий масив інформації та порад щодо освідчення й вибору каблучки для заручин. Популяризується також правило вартості обручки: не менше двох-трьох місячних заробітків нареченого, що свідчить про його матеріальне становище та зможу утримувати сім'ю. Крім каблучок для заручин, обов'язковим атрибутом подружжя є власне обручки, з якими пов'язано чимало прикмет і пересторог. Наприклад, у день весілля не слід одягати інших каблучок, крім обручки. Наречена після обміну обручками не повинна брати в руки порожню коробочку, в якій вони зберігалися (нехай її візьме незаміжня подруга – тоді остання швидко вийде заміж); весільну обручку не можна давати міряти іншим ні до, ні після весілля, інакше в сім'ї виникатимуть суперечки; обручки не можна губити, бо це призведе до розлучення подружжя. Якщо розлучення не вдалось уникнути, то обручку слід носити як прикрасу, що пришвидшить створення нового союзу [27]. Поганою ознакою і натяком на швидку розлуку пари вважається упустити обручку під час вінчання чи реєстрації шлюбу. У цьому разі, щоб унеможливити негативні наслідки падіння обручки, свідки (старші дружка та дружба) заздалегідь беруть із собою шматок нитки. Крізь неї протягують «весільного втікача» (обручку), а після церемонії спалюють зі словами: «Спали, вогню, всі мої біди й смутки!» [31]. Довгий час поширеною була прикмета, що обручки повинні бути гладенькими, аби подружнє життя було таким самим, адже її форма – коло – символізує нескінченну любов і нерозривність шлюбу. Для багатьох представників сучасного міського населення обручки є головним символом подружнього життя.

У культурі українців існують правила носіння обручок. Православне та греко-католицьке населення носить обручки на правій руці на безіменному пальці. У православ'ї права рука (десниця) символізує правильні та добрі дії: приносять обітницю вірності, творять хресне знамення, благословляють. Натомість католики носять обручку на безіменному пальці лівої руки: існує повір'я, що через ліву руку до серця проходить «артерія кохання», близький шлях до серця. Оскільки обручка символізує вірність у коханні, то в разі смерті чоловіка чи дружини вдівці чи вдови перекладають обручку на іншу руку. Відома традиція серед вдівців / вдів носити разом дві обручки: свою та покійного / ої. Водночас в урбанізованому середовищі простежується тенденція до вільного носіння обручок, а деякі подружні пари взагалі відмовляються від них або обмінюються іншими символічними предметами (фігурні підвіски, медальйони).

Варто зауважити, що в культурі українців побутували й інші атрибути як знак пошлюбленості. Зокрема, про звичай обміну ключами зазначив дослідник Ю. Писаренко: «Обрядове вручення нареченим ключа нареченій було складовою шлюбної угоди, а повернення ключів чоловікові дружиною символізувало розлучення. Передача ключа чоловіком молодій дружині була одним із знаків утвердження її залежності у сім'ї» [30, с. 97]. Як відгук давньої традиції спостерігаємо серед міського населення популярний звичай замикання навісного замка (колодки) на знак увіковічення кохання та спільного життя. У містах символічними місцями для здійснення цього ритуалу є переважно мости, парки, архітектурно-ландшафтні споруди (декоровані паркани, брами, «дерева закоханих»). У столиці таким місцем слугує пішохідний Парковий міст над Петровською алеєю, куди наречені приходять у день заручин, весілля чи інший особливий для них день і символічно «замикають своє кохання» [22].

Недавньою пропозицією весільної індустрії є використання нового (запозиченого зі західноєвропейської культури) весільного атрибута – бонбоньерок (аксесуар у вигляді маленької корзинки, скриньки, коробки, вмістом якої є солодоші). Етимологія слова бере свій початок від фран-

цузького «bonbonniere» – «цукерниця». Традиція зародилася в Давньому Римі, коли на весіллі гостям дарували мигдаль та сухофрукти як символи плодючості та процвітання. З XV ст. європейці почали використовувати бонбоньєрки як запрошення на весілля, виготовляючи та прикрашаючи їх із цінних матеріалів (срібло, кришталь). Наповнювачем був глазуrowаний мигдаль, для приготування якого використовували важкодоступний тоді цукор. Саме через високу вартість бонбоньєрки найчастіше використовували європейські аристократичні сім'ї [3].

В урбанізованому середовищі обов'язкова наявність бонбоньєрок передбачена сценарієм весілля в європейському стилі. Українці запозичили із західноєвропейського весілля також символічне функціонування бонбоньєрок; зокрема, обдаровування ними символізує вдячність гостям за вітання. У сучасній українській весільній індустрії з'явилася й відповідна назва цього аксесуара – «подячка» [44]. Крім бонбоньєрок із солодким наповнювачем, дедалі частіше трапляються сувенірні – листівки, ароматизовані свічки, іграшки та фігурки весільної тематики, які дарують гостям на спогад про святковий день наречених. Сьогодні у весільних салонах, декор-магазинах та на електронних сторінках майстрів представлено різноманітні форми та варіації європейського весільного аксесуара, а серед весільних рекомендацій організаторів та івент-агенцій обумовлені й способи презентації гостям бонбоньєрок: «Дарують гостям після завершення церемонії; можна роздати при вході в бенкетний зал; розкласти кожному гостю на тарілку; дружка допомагає обдаровувати гостей» [9]. Зауважимо, що в українському міському середовищі новий весільний атрибут став популярним як елемент європейського весілля, а його використання побутує як новий звичай уваги й подяки кожному гостеві.

Більшість дійств традиційного весілля здійснювали з метою об'єднання двох родин. Скажімо, обрядове пиття («пиття чарки», «спільне пиття») мало правову функцію та легітимізувало шлюбний ритуал загалом. Під час сватання початковою згодою дівчини на шлюб було прийняття з рук нареченого «першої чарки», яку він надпивав першим [25, с. 267]. На традиційному весіллі під час застіл-

ля побутував звичай «пускати колію». Як правило, розпочинав це батько нареченої, господар дому, в якому відбувалося весілля [37]. На сучасному міському весіллі також першим надається слово і тост батькам наречених («перша чарка»), але ритуальне споживання алкоголю під час святкування втрачає правочинну функцію, натомість набуває бенкетно-розважального характеру. Водночас більшого символічного значення надають весільним келихам наречених та використанню їх як атрибутів. Зокрема, популярним є звичай бити келихи «на щастя»: уважається, що звук розбитого скла має відігнати нещастя від молодої сім'ї. Можна зазначити, що таке дійство є трансформованим і адаптованим у сценарій сучасного церемоніалу з традиційної обрядовості, адже серед українців був поширений звичай «биття горщиків». Про низку обрядових дій із биттям глиняних виробів під час весілля констатує О. Щербань: «Дружки, йдучи по молоду, розбивати глиняний виріб на перехресті; під жарти та веселощі розбивали горщики під час приїзду молодого до молодої; розбивали глиняний таріль, на якому розносили коровай» [42].

У радянський період про обов'язкове використання келихів як атрибутів весілля та символічні дії з ними були прописані на державному рівні в рекомендаціях «Одруження» [32]. Після засвідчення в офіційних документах шлюбу та вітань наречені розбивали келих «на сімейне щастя» [40, с. 208].

У сучасній весільній звичаєвості побутують символічні дії з весільними келихами наречених: їх зав'язують однією стрічкою на знак об'єднання наречених та їхніх родів. Розглядаємо цей звичай як модифікований та адаптований під сучасні елементи з традиційного весілля, коли зв'язували стрічкою й інше кухонне начиння: перед посадом молодих клали на коровай обмотані червоною ниткою дві ложки, що символізували нерозривність шлюбу [11, с. 71].

Серед урбанізованого населення паралельно з дійством биття весільних келихів побутує звичай їх збереження як реліквії протягом усього життя. Наприклад, серед міської молоді стає популярним запозичений звичай з європейського та американського весіль гравіювати імена наречених та дату шлюбу на ке-

лихах [7]. У пропозиціях весільної індустрії є різноманітні варіанти стилізованих келихів; як доповнення до набору весільних атрибутів рекомендують дві декоровані пляшки ігристого напою; представники івент-агенцій радять одну відкороковувати в день весілля, другу – у першу річницю на знак щасливого початку подружнього життя.

В урбанізованому середовищі серед оберегових атрибутів побутує «весільна лялька», функціонування якої перейшло з традиційної культури українців. Символічне значення материнства та родючості мала лялька-мотанка. Готуючи свій посаг, дівчина виготовляла таку ляльку, яка, як уважалося, мала вплинути на швидке після одруження народження здорових дітей [13, с. 34].

В українській весільній традиції відоме використання й інших різновидів обрядових ляльок. Зокрема, виготовляли подвійну ляльку з однією рукою («нерозлучники»), що символізувала нерозривність наречених; цей атрибут як оберіг від «злого ока» нерідко встановлювали на першій підводі, якою молоді їхали до церкви вінчатися [6, с. 187]. Як відголос цього звичаю зазначимо його модифікований вияв в радянській обрядовості: ляльку кріпили на капоті автомобіля, у якому їхали до реєстрації шлюбу наречені; прилаштовували біля святкового столу наречених. У період перебудови та перші роки незалежності серед містян з'явилися народні уявлення про цей весільний атри-

бут: якщо під час поїздки до шлюбу лялька на капоті зсунулася в бік, то молодят чекає несподіванка в сімейному житті; якщо ляльку викрадали, то це був поганий знак – у сім'ї не буде дітей; тому її викупляли, щоб забезпечити появу дітей [8].

Починаючи із 2000-х років, традиційний весільний атрибут зникає з широкого побутування, натомість під впливом західноєвропейських тенденцій стають популярними інші атрибути декоративно-символічного характеру. Сьогодні в міському середовищі в переліку пропозицій весільних сервісів є оформлення декоративними «ляльками-нареченими» весільного кортежу чи святкової локації. Відповідно ці тематичні фігури є оберегами святкових місць, облаштованих для наречених. Поширеним серед урбанізованого населення також є запозичене явище з англійського та американського звичаїв використання фігурок наречених на весільному торті, які мають виконувати захисну функцію. Їх зберігали протягом усього подружнього життя [1].

Зауважимо, що в час динамічних інтеграційно-культурних процесів, які відбуваються здебільшого в урбанізованому середовищі, весільна атрибутика представлена у видозмінених та адаптованих формах: на сучасному весіллі містян часто спостерігаємо одночасне використання на одному весіллі традиційних, радянських і нових (запозичених) атрибутивних компонентів.

Джерела та література

1. Американські весільні традиції. URL : <https://uk.desertanglican.org/Wedding-Traditions-37600>.
2. Артюх Л. Українська народна кулінарія. Історико-етнографічне дослідження. Київ, 1977. 135 с.
3. Бонбоньєрки – подарунки для гостей. URL : <http://leton.org/vidpochinok/sv-yata-i-podarunki/bonbonerki-podarunki-dlya-gostey.html?print=1&tmpl=component>.
4. Борисенко В. Весільні звичаї та обряди на Україні. Історико-етнографічне дослідження. Київ : Наукова думка. 1988. 190 с.
5. Борисенко В., Курочкін О. Весільна гостина в місті. *Людина і світ*. 1980. № 2. С. 24–29.
6. Вербіцька І. О. Лялька-мотанка – художній оберіг у декоративно-прикладному мистецтві України. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія : Мистецтвознавство*. 2012. № 1. С. 184–188.
7. Весільні келихи. URL : <http://vidrodjena.org.ua/wedding-attributes/wedding-glasses/wedding-glasses>.
8. Весільні ляльки на машину і народні прикмети – весільний портал тут весілля. URL : <http://jak.bono.odessa.ua/articles/vesilni-ljalki-na-mashinu-i-narodni-prikmeti.php>.
9. Весільні штучки. URL : <http://www.rivne1.tv/Info/?id=31155>.

10. Гаврилюк М., Курочкін О. Обрядово-святкова спадщина східнослов'янських народів в умовах соціалізму. *X Міжнародний з'їзд славістів. Софія, вересень 1988 р.: Історія, культура, фольклор та етнографія слов'янських народів : доп. / АН УРСР ; редкол.: відп. ред. П. Сохань та ін. Київ : Наукова думка, 1988. С. 211–227.*
11. Герус Л. Оздоби українського короваю: типи, художні ознаки, символіка. *Мистецтвознавство: зб. наук. праць.* Львів, 2008. С. 63–76.
12. Гуменюк О. Шлюбна обрядовість в СРСР: особливості становлення. *Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії.* 2016. Вип. 27. С. 165–167.
13. Демидчук Л. Б. Українська народна іграшка: минуле і сьогодення виробів народних промислів. *Вісник Львівської комерційної академії. Серія товаровознавча.* 2016. Вип. 16. С. 32–36.
14. Зберегти весільний торт на річницю? Легко. URL : <http://topwedding.com.ua/zberegti-vesilniy-tort-na-richnicyu-ve/>.
15. Кара-Васильєва Т. В., Чорноморець А. Д. Українська вишивка. Київ : Либідь, 2002. 159 с.
16. Кожолянюк О. До питання про трансформацію деяких давніх обрядів у сучасній весільній обрядовості міського населення України. *Питання стародавньої та середньовічної історії, археології й етнології.* 2010. Т. 2.
17. Куєвда В. Художнє оформлення залів та кімнат урочистих подій. *Народна творчість та етнографія.* 1976. № 4. С. 43–48.
18. Курочкін О. В. До історії сватання на Україні. *Народна творчість та етнографія.* 1971. № 4. С. 77–80.
19. Лебина Н. Советская повседневность: нормы и аномалии. От военного коммунизма к большому стилю. Москва : Новое литературное обозрение, 2015. 189 с.
20. Линюк О. М. Жінка у системі «нової соціалістичної обрядовості». *Культура і мистецтво у сучасному світі.* 2016. Вип. 17.
21. Мандебура-Нога О. До питання про культ рослин у весільній обрядовості українців. *Етнічна історія народів Європи.* 1999. Вип. 2. С. 77–80.
22. Міст закоханих. Київ. URL : <http://itinery.com.ua/object/view/most-vlyublennyh>.
23. Мовна У. Семантика меду в весільному ритуалі: український контекст та європейські паралелі. *Народознавчі зошити.* 2012. № 5 (107). С. 779–798.
24. Негода О. Весільні прикмети і забобони. URL : <https://life.pravda.com.ua/travel/2009/08/10/24484//>.
25. Несен І. Весільний ритуал Середнього Полісся: традиційна структура та реліктові форми (середина XIX–XX ст.). *Вісник Львівського університету. Серія історична.* 2008. Вип. 43. С. 261–319.
26. Никорак О. Українська народна тканина XIX–XX ст. Типологія, локалізація, художні особливості. Львів : Інститут народознавства НАН України, 2004. Ч. 1: Інтер'єрні тканини (за матеріалами західних областей України).
27. Обручки, традиції і прикмети. URL : <http://kviti-kviti.pp.ua/89-obruchku-tradicyi-prikmeti.html>.
28. Одинцов М. И. Государство и церковь. (История взаимоотношений. 1917–1938 гг.). Москва, 1991. 478 с.
29. Пархоменко Т. Ритуальне застосування свічки у весільних обрядах. *Народна творчість та етнографія.* 2004. № 5. С. 89–92.
30. Писаренко Ю. Символ ключа в народній обрядовості та міфології. *Народна творчість та етнографія.* 2002. № 5–6. С. 97–101.
31. Прикмети про обручку. URL : <http://narecheni.info/prikmeti/prikmeti-pro-vesilnu-obruchku.html>.
32. Рекомендації до обрядів «Одруження» і «Народини». Київ : Комісія по вивченню й впровадженню нових громадянських свят і обрядів Української РСР, 1976. 137 с.
33. Родинне вогнище на весіллі: обряд зі свічок. URL : <https://podarunki.in.ua/rodinne-vognishhe-na-vesilli-obryad-zi-svichok.html>.
34. Рушник на весіллі, традиції весільного рушника. URL : <http://wedding.ua/category/tradition/162/?lang=ua>.
35. Селезньова А. В. Основи орнаментальної побудови композиції весільного рушника. *Вісник КНУКіМ. Серія : Мистецтвознавство.* 2015. Вип. 33. С. 131–139.
36. Сито. Решето. *Про Україну.* URL : <http://about-ukraine.com/sito-takozh-reshto/>.

37. Стінянське весілля. *Одвічна Русава (Етногр. та фольклор с. Стіна на Поділлі)* / Вінниц. центр нар. творчості. Вінниця, 2003. URL : https://stina.at.ua/publ/traditions/ethnology/stinjanske_vesillja/16-1-0-33.
38. Сумцов Н. О свадебных обрядах, преимущественно русских. Харьков, 1881. VI + 206 + II с.
39. Сценарій проведення весілля. Весільний портал. URL : <http://narecheni.info/stsenariyi/stsenariy-provedennya-vesillya.html>.
40. Фіцак І. Весільні звичаї та обряди українського міського населення Прикарпаття у 1940–1980-х роках. *Матеріали до української етнології : щорічник. Зб. наук. праць* / [гол. ред. Г. Скрипник] ; НАНУ, ІМФЕ ім. М. Т. Рильського. Київ, 2010. Вип. 9 (12). С. 206–209.
41. Центральний державний архів громадських об'єднань України. Ф. 1, оп. 32, спр. 1830. 134 арк.
42. Щербань О. Глиняний посуд – атрибут весільного обряду Полтавщини (XIX–XX ст.). *Берегиня*. 2010. № 2 (65). С. 16–23. URL : <http://www.ceramology-inst.gov.ua/articles/177-sherbanglinaposud2011>.
43. Щербань О. Піч в традиціях українського народу. URL : <http://museum.kh.ua/blogs/blogs.html?title=Pich-v-tradytsiiakh-ukrainskoho-narodu>.
44. Що таке бонбоньєрки або подячки? URL : <https://rivne1.tv/news/31155>.

References

1. Zhinocha Zhyttia. *American Wedding Traditions* [online]. Available from: <https://uk.desertanglican.org/Wedding-Traditions-37600> [in Ukrainian].
2. ARTIUKH, Lidiya. *The Ukrainian Folk Cuisine: A Historical and Ethnographic Study*. Kyiv, 1977, 135 pp. [in Ukrainian].
3. ANON. *Bonbonnieres as Gifts for Wedding Guests* [online]. Available from: <http://leton.org/vidpochinok/sv-yata-i-podarunki/bonbonerki-podarunki-dlya-gostey.html?print=1&tmpl=component> [in Ukrainian].
4. BORYSENKO, Valentyna. *Wedding Customs and Ceremonies in Ukraine: A Historical and Ethnographic Study*. Kyiv: Scientific Thought, 1988, 190 pp. [in Ukrainian].
5. BORYSENKO, Valentyna, Oleksandr KUROCHKIN. On Urban Nuptial Regaling. In: *The Human and the World*, 1980, no. 2, pp. 24–29 [in Ukrainian].
6. VERBITSKA, Iryna. Rag Dolls as an Artistic Amulet in the Ukrainian Decorative and Applied Arts. In: Oleh SMOLIAK, ed.-in-chief, *Proceedings of the Volodymyr Hnatiuk Ternopil National Pedagogical University. Art Studies Series*. Ternopil, 2012, no. 1, 184–188 [in Ukrainian].
7. ANON. *Loving Cups* [online]. Available from: <http://vidrodjena.org.ua/wedding-attributes/wedding-glasses/wedding-glasses> [in Ukrainian].
8. ANON. *Wedding Dolls Attached to Cars and Folk Signs* [online]. Available from: <http://jak.bono.odessa.ua/articles/vesilni-ljalki-na-mashinu-i-narodni-prikmeti.php> [in Ukrainian].
9. ANON. *Wedding Trifles* [online]. Available from: <http://www.rivne1.tv/Info/?id=31155> [in Ukrainian].
10. HAVRYLIUK, M., Oleksandr KUROCHKIN. Ritual and Festive Heritage of East Slavonic Peoples under Socialism. In: Pavlo SOKHAN, ed.-in-chief, *Xth International Congress of Slavists. Sofia, September 1988: History, Culture, Folklore, and Ethnography of Slavonic Peoples: Lectures*. UkrSSR Academy of Sciences. Kyiv: Scientific Thought, 1988, pp. 211–227 [in Ukrainian].
11. HERUS, Liudmyla. Adornments of Ukrainian Round Loaves: Types, Artistic Features, and Symbols. In: *Art Studies: Collected Scientific Papers*. Lviv, 2008, pp. 63–76 [in Ukrainian].
12. HUMENIUK, Oksana. Nuptial Rites in the USSR: Features of Their Formation. In: Ruslan POSTOLOVSKYI, ed.-in-chief, *Current Issues of National and Global History: Collected Scientific Papers of the RSUH*. Rivne State University of the Humanities. Rivne: RSUH Press, 2016, iss. 27, pp. 165–167 [in Ukrainian].
13. DEMYDCHUK, Liudmyla. Ukrainian Folk Toys: The Past and Present of Folk Crafts. In: Bohdan SEMAK, ed.-in-chief, *Bulletin of the Lviv Commercial Academy. Commodity Research Series*. Lviv, 2016, iss. 16, pp. 32–36 [in Ukrainian].
14. MUZYKA, Anastasiya. *Do You Want to Save a Bridecake For Wedding Anniversary? – It's Easy*. December 5, 2015 (online). Available from: <http://topwedding.com.ua/zbregti-vesilniy-tort-na-richnicyu-ve/> [in Ukrainian].

15. KARA-VASYLYEVA, Tetiana, Alla CHORNOMORETS. *The Ukrainian Embroidery*. Kyiv: Lybid, 2002, 159 pp. [in Ukrainian].
16. KOZHOLIANKO, Olena. To the Issue of Some Old-Fashioned Rites' Transformation in Ukraine Modern Urban Wedding Ceremonies. In: Heorhiy KOZHOLIANKO, scientific editor, *Issues of Ancient and Medieval History, Archeology and Ethnology: Collected Scientific Papers. (Dedicated to the 135th Anniversary of Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University and the 70th Anniversary of the Faculty of History, Political Science and International Relations)*. Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University's Department of Ethnology, Ancient and Medieval History. Chernivtsi; Vyzhnytsia: Cheremosh, 2010, vol. 2 (30), p. 192 [in Ukrainian].
17. KUYEVDA, Volodymyr. Decoration of Halls and Rooms for Ceremonial Events. In: Serhiy ZUBKOV, ed.-in-chief, *Folk Art and Ethnography*. Kyiv: M. Rylskyi IASFE Press, 1976, no. 4, pp. 43–48 [in Ukrainian].
18. KUROCHKIN, Oleksandr. Towards the History of Matchmaking in Ukraine. In: Oleksiy DEY, ed.-in-chief, *Folk Art and Ethnography*. Kyiv: M. Rylskyi IASFE Press, 1971, no. 4, pp. 77–80 [in Ukrainian].
19. LEBINA, Nataliya. *Soviet Everyday Life: Standards and Anomalies. From War Communism to Big Style*. Moscow: New Literary Review, 2015, 189 pp. [in Russian].
20. LYNIUK, Olena. Women in the System of *New Socialist Rituals*. In: Mykhaylo POP-LAVSKYI, editorial board's chair, *Culture and Art in the Modern World. Proceedings of the Kyiv National University of Culture and Arts: Collected Scientific Papers*. Kyiv: KNUCaA Publishing Centre, 2016, iss. 17, p. 68 [in Ukrainian].
21. MANDEBURA-NOHA, Olesia. To the Issue of the Plant Cult in Wedding Ceremonies of the Ukrainians. In: Ivan Kuras (editorial board's head). *Ethnic History of European Nations: Traditional Ethnic Culture of the Slavs: Collected Scientific Papers*. Taras Shevchenko Kyiv National University. Kyiv: Stylos, 1999, iss. 2, p. 79 [in Ukrainian].
22. ANON. *The Bridge of Those in Love* (online). Available from: <http://itinery.com.ua/object/view/most-vlyublennyh> [in Ukrainian].
23. MOVNA, Uliana. On Semantics of Honey in Nuptial Rituals: A Ukrainian Context and European Parallels. In: Stepan PAVLIUK, ed.-in-chief, *The Ethnology Notebooks: A Scientific Journal*. Lviv, 2012, no. 5 (107), p. 779 [in Ukrainian].
24. NEHODA, Oksana. *Wedding Signs and Superstitions*. August 10, 2009 (online). Available from: <https://life.pravda.com.ua/travel/2009/08/10/24484/> [in Ukrainian].
25. NESEN, Iryna. Wedding Ritual of Middle Polissia: Traditional Structure and Relict Forms (Mid-XIXth to XXth Centuries). In: Kostiantyn KONDRATIUK, ed.-in-chief, *Bulletin of the Lviv University. History Series*. Lviv: I. Franko LNU, 2008, iss. 43, pp. 267 [in Ukrainian].
26. NYKORAK, Olena. *Ukrainian Folk Textiles of the XIXth–XXth Centuries: Typology, Localization, and Artistic Features*. Lviv: NAS of Ukraine's Institute of Ethnology, 2004, pt. 1: *Interior Textiles (After the Materials of Ukrainian Western Regions)*, p. 551 [in Ukrainian].
27. ANON. *Wedding rings, Traditions and Signs* (online). Available from: <http://kviti-kviti.pp.ua/89-obruchku-tradycyi-prikmeti.html> [in Ukrainian].
28. ODINTSOV, Mikhail. *The State and the Church: A History of Their Relationship. 1917–1938*. Moscow: Knowledge, 1991, 478 pp. [in Russian].
29. PARKHOMENKO, Tetiana. Ritual Use of Candles in Nuptial Ceremonies. In: Hanna SKRYPNYK, ed.-in-chief, *Folk Art and Ethnography*. Kyiv: M. Rylskyi IASFE Press, 2004, no. 5, p. 90 [in Ukrainian].
30. PYSARENKO Yuriy. Symbol of Key in Folk Rituals and Mythology. In: Hanna SKRYPNYK, ed.-in-chief, *Folk Art and Ethnography*. Kyiv: M. Rylskyi IASFE Press, 2002, no. 5–6, p. 97 [in Ukrainian].
31. ANON. *Wedding Ring's Signs* (online). Available from: <http://narecheni.info/prikmeti/prikmeti-pro-vesilnu-obruchku.html> [in Ukrainian].
32. ANON. *Recommendations for the Rites of «Marriage» and «Childbirth»*. Kyiv: Commission for Studying and Implementing New Public Holidays and Rites of the Ukrainian SSR, 1976, 137 pp. [in Ukrainian].
33. ANON. *Familial Hearth at a Wedding: A Rite of Candles* (online). Available from: <https://podarunki.in.ua/rodimne-vognishhe-na-vesilli-obryad-zi-svichok.html> [in Ukrainian].
34. ANON. *Towel at a Wedding: Traditions of Wedding Towels* (online). Available from: <http://wedding.ua/category/tradition/162/?lang=ua> [in Ukrainian].

35. SELEZNIOVA, Anna. Principles of Ornamental Construction of a Wedding Towel Composition. In: Oleksandr BEZRUCHKO, ed.-in-chief, *Bulletin of the Kyiv National University of Culture and Arts. Art Studies Series: Collected Scientific Papers*. Kyiv, 2015, no. 33, pp. 138 [in Ukrainian]
36. ANON. *Sieve (Also Called as Cribble)* (online). Available from: <http://about-ukraine.com/sito-takozh-resheto/> [in Ukrainian].
37. ANON. *A Wedding in the Village of Stina*. A material from the book *The Primordial Rusava: Ethnography and Folklore of the Village of Stina in Podillia: A Book Dedicated to the Female Folklorist Zoya Chorna*. Vinnytsia Regional Centre of Folk Art. Vinnytsia, 2003, 223 pp. (online). Available from: https://stina.at.ua/publ/traditions/ethnology/stinjanske_vesillja/16-1-0-33 [in Ukrainian].
38. SUMTSOV, Nikolay. *On Nuptial Ceremonies, Mainly Russian Ones*. Kharkov: Ivan Popov Printing House, 1881, VI +206 +II pp. [in Russian].
39. ANON. *A Scenario of Holding a Wedding*. January 2 (online). Available from: <http://narecheni.info/stsenariyi/stsenariy-provedennya-vesillya.html> [in Ukrainian].
40. FITSAK, Inna. Nuptial Customs and Rites of the Ciscarpathian Ukrainian Urban Population in the 1940s to 1980s. In: Hanna SKRYPNYK, ed.-in-chief. *Materials to Ukrainian Ethnology: An Annual. Collected Scientific Works*. Kyiv: IASFE Press, 2010, iss. 9 (12), pp. 208 [in Ukrainian].
41. *Central State Archives of Public Associations of Ukraine*: f. 1, inv. 32, dossier 1830, 134 sheets.
42. SHCHERBAN, Olena. *Earthenware as an Attribute of a Wedding Ceremony in Poltavshchyna (XIXth-XXth Centuries)*. From the *Berehynia: An All-Ukrainian Ethnographic Journal*, 2010, no. 2 (65), pp. 16–23 (online). Available from: <http://www.ceramology-inst.gov.ua/articles/177-sherbanglinaposud2011> [in Ukrainian].
43. SHCHERBAN, Olena. *Stoves in Traditions of the Ukrainian People*. March 7, 2015 (online). Available from: <http://museum.kh.ua/blogs/blogs.html?title=Pich-v-tradytsiakh-ukrainskohonarodu> [in Ukrainian].
44. VINNIK, Tetiana. *What Are Bonbonnières, or Rewards?* February 3, 2014 (online). Available from: <https://rivne1.tv/news/31155> [in Ukrainian].

SUMMARY

The complex of urban wedding ceremonies, like that of traditional ceremonies, embraces the use of a number of different attributes, functional purposes and the semantic load. The existence of attributes with their symbolic and semantic loads, as well as all components of the wedding ceremony, varies depending on the socio-political and cultural processes. The most noticeable modifications of nuptial attributes take place in a city that always has a population with more intercultural interaction and quickly takes and adapts new festive and ritual trends.

Of the whole complex of marriage ceremonial paraphernalia, one of the most stable remains the main wedding bread – a loaf, which is associated with a number of rituals, including its preparation, decoration, and gifting. In a modern wedding, the townspeople have a wide range of traditional ceremonial attributes. A towel being a symbol of the common path of a bride-couple and their future unity as spouses, remains in use. Among the modern urban population also popular are the rites of sprinkling a bride-couple, *familial hearth*, whose attributes have today their modified forms.

At a modern city wedding, there are also a number of attributes borrowed from the Western European wedding culture, in particular, wedding rings for declaration of love, bonbonnières, glasses, figurines of brides, which are given a symbolic meaning of protective functions.

Nowadays, in conditions of dynamic integration and cultural processes occurring mostly in the urban environment, urban wedding attributes are presented in their modified and adapted forms. At a modern wedding, we can often observe the simultaneous use of traditional, Soviet and new (borrowed) attributive components.

Keywords: wedding, attributes, symbols, bridecake, tart, towel, bonbonnières, wedding rings, candle, *familial hearth*, *wedding doll*.